

Aan: gedeputeerde recreatie en toerisme Noord-Holland
Ilse Zaal

Datum: 25 juni 2020

Onderwerp: Advies PARK ten behoeve van de op te stellen visie Recreatie en Toerisme

Geachte mevrouw Zaal

Uw coalitieakkoord 'duurzaam doorpakken' kondigt de ontwikkeling van een visie "Recreatie en toerisme" aan. Als Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) juich ik dat initiatief toe.

Nu het beleid er op is gericht om nieuwe woon- en werkgebieden zo veel als mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied te realiseren zien we dat onze steden en dorpen steeds verder verdichten, steeds intensiever worden ingericht. Die intensieve stad gaat alleen werken bij de gratie van een fantastisch ingericht en goed bereikbaar buitengebied. De stedeling is voor rust en ruimte, ontspanning, verkoeling en natuurbeleving in toenemende mate op het buitengebied aangewezen. Deze corona-tijd toont eens te meer het belang van het buitengebied voor recreatie en toerisme aan. Men trekt in grote getalen naar het buitengebied om daar te ontspannen en dit jaar gaan meer mensen in eigen land op vakantie.

'Een fantastisch ingericht buitengebied'. Dat klinkt goed, maar we weten nauwelijks wat 'de stedeling' van het buitengebied verwacht. Er is weinig bekend over het recreatiegedrag en de recreatiewensen anno 2020. Bijna al het recreatieonderzoek dateert uit de jaren tachtig van de vorige eeuw (Beckers, Lengkeek, Mommaas), maar de wereld is sindsdien wel veranderd. Daarom heb ik Flux, een jong bureau op het gebied van landschap en stedenbouw, hier verkennend onderzoek naar laten doen. Op basis van dit onderzoek, goeddeels uitgevoerd in het pre-corona tijdperk, kom ik tot het volgende advies.

1 Kijk provincie-breed

Wanneer binnen de provincie wordt gesproken over recreatie dan focust het gesprek al snel op de recreatie in de 'eigen' recreatiegebieden, in terreinen die bij de recreatieschappen in beheer zijn. Wanneer wordt gesproken over toerisme dan gaat het al snel over 'het aantal bedden'.

Die smalle blik doet Noord-Holland echt tekort. De provincie Noord-Holland is als geheel een recreatief-toeristische schatkamer. We recreëren niet alleen in de daartoe 'bestemde' gebieden, maar even zo graag in de prachtige historische kernen, in de nabijheid van industrieel erfgoed of in fascinerende landschappen als Zaanstreek-Waterland of Vechtplassen.

Op het gebied van toerisme zijn anno 2020 een goede spreiding van het toerisme en een verbreding van het toeristisch programma wellicht meer majeure opgaven dan het op orde hebben van het aantal bedden.

Mijn advies is om de visie recreatie & toerisme vanuit een verbreed perspectief op het niveau van de provincie als geheel te ontwikkelen.

2 De recreatie heeft zich enorm verbreed, betrek in de visie recreatie en toerisme het hele spectrum aan recreatievormen.

Wanneer we het over recreatie in het buitengebied hebben dan denken we nog altijd op de eerste plaats aan fietsen en wandelen. Vaak zijn de maatregelen ter versterking van de recreatie vooral gericht op de aanleg van nieuwe fiets- en wandelpaden. Dat is zeker niet onbelangrijk, fietsen en wandelen zijn nog altijd populaire vormen van recreatie, vooral (maar niet alleen) onder de ouderen. De opkomst van de elektrische fiets maakt ook dat de actieradius van de fietser aanmerkelijk is vergroot waardoor voorheen 'onbekend gebied' kan worden verkend. Dat vraagt om uitbreiding van routestructuren.

Maar tegelijkertijd is het recreatief gebruik vandaag de dag veel diverser. Dé recreant bestaat niet. Het onderzoek van FLUX toont een enorme rijkdom aan typen recreanten en vormen van recreatie. Met name jongeren zoeken andere vormen van recreatie, variërend van meer urbane vormen van recreatie tot recreatie gericht op fysieke inspanningen tot recreatie die gebruik maakt van moderne technieken, als GPS-tracking.

Ik adviseer om in de visie 'recreatie en toerisme' expliciet aandacht te geven aan die 'andere', minder traditionele vormen van recreatie. Hoe kan de provincie die faciliteren, hoe kan de provincie er aan bijdragen dat het buitengebied aan oud en jong optimale mogelijkheden tot re-creatie biedt?

3 Differentieer op basis van de landschappelijke verscheidenheid

Noord-Holland kent een grote verscheidenheid aan landschappen, die ieder hun eigen condities voor recreatie bieden. Dat biedt een uitstekende uitgangssituatie om te differentiëren. Probeer niet overal eenzelfde rijk gevulde fruitmand aan recreatiemogelijkheden aan te bieden maar maak gebruik van de verschillende ruimtelijke identiteiten die binnen Noord-Holland aanwezig zijn en differentieer op basis van de condities die het landschap aanreikt. Zet de recreatie in om het DNA van de verschillende landschappen extra kracht bij te zetten en maak omgekeerd van die diversiteit aan DNA's gebruik om te variëren in het recreatief-toeristisch aanbod.

4 Blijf investeren in een verbeterde bereikbaarheid

De bereikbaarheid van dat landelijk gebied als recreatieomgeving laat danig te wensen over. Vanuit de stad kom je er niet zomaar en de reis er naar toe is veelal weinig aantrekkelijk. Mijn advies is om te blijven investeren in een verbeterde bereikbaarheid voor wandelaar en fietser en zeker ook met het openbaar vervoer. Dat maakt het concept van de buitenpoorten waar de provincie NH hard aan trekt in mijn ogen zo belangrijk.

5 Investeer in de modernisering van de recreatiegebieden van de vorige eeuw

Ook recreatiegedrag is onderhevig aan trends, aan mode. In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw zijn veel recreatiegebieden aangelegd, denk aan Spaarnwoude / de groene sterren nabij de steden. Deze zijn doorgaans hard toe aan een up-date. Vaak is er wel het geld voor regulier onderhoud, maar ontbreekt het aan middelen om deze gebieden bij de tijd te houden. Mijn advies is dat de visie 'recreatie en toerisme' ook aandacht geeft aan de doorontwikkeling van bos- en recreatiegebieden die in de vorige eeuw zijn aangelegd, maar thans een tweede slag behoeven. Hoe gaan we dat organiseren, hoe krijgen we dat gefinancierd?

6 De grootste potentie ligt in de meekoppelkansen

De ontwikkeling van dergelijke 'recreatiegebieden pur sang' is voor de huidige tijd minder passend. We moeten meer op zoek hoe we in gebieden de verschillende typen opgaven aan zodanig elkaar kunnen koppelen dat het landschap daarmee ook aanzienlijk interessanter wordt om te wonen, te werken en te verpozen. Noord-Holland staat voor grote opgaven op het gebied van energietransitie, klimaatadaptatie, kringlooplandbouw, herstel biodiversiteit, het vastleggen van Stikstof en CO₂, herstel van de biodiversiteit etc. De grote transitie waar Noord-Holland voor staat bieden kansen om nieuwe condities voor recreatief gebruik te scheppen. Mijn advies is om kien te zijn op deze meekoppelkansen. Het van meet af aan meekoppelen zou voor de recreatie wel eens meer perspectief kunnen bieden dan het achteraf toevoegen van recreatieve faciliteiten.

Als gezegd, het onderzoek is goeddeels uitgevoerd voordat Corona onze samenleving veranderde. Op basis van waarneming zijn op voorgaande adviezen twee aanvullingen denkbaar.

7 Faciliteer het 'dichterbij reizen'.

Dit jaar vieren veel Nederlanders -geholpen door Corona- vakantie in eigen land. De markt springt daar op in met de ontwikkeling van pop-up campings die een essentieel andere beleving aanbieden. Hier verblijft men niet in een park maar te midden van authentiek landschap, treft men geen subtropisch zwemparadijs of pannenkoekenhuis, maar rijden 's avonds de foodtrucks aan. Mogelijk is het 'dichterbij reizen' een structurele trend. Wie eenmaal heeft ontdekt dat het in eigen land ook goed toeven is zal hiervoor mogelijk vaker kiezen. Biedt in de visie ruimte voor uniek verblijven in eigen landschap, voor nieuwe concepten waarin optimaal gebruik wordt gemaakt van de specifiek eigen gebiedskwaliteit en cultuur.

8 Ga in de visie Recreatie en Toerisme ook in op de rol van de uitbater

Het buitengebied is voor recreatie en toerisme niet alleen zo interessant omdat men er zoveel verschillende activiteiten kan ondernemen. De recreatieve aantrekkelijkheid schuilt ook in het feit dat er 'en route' of na afloop altijd wel een fijn terras is waar men wat kan eten of drinken. De uitbaters van deze horeca-gelegenheden zijn belangrijke schakels in de recreatief-toeristische infrastructuur, ook omdat zij vaak recreatieve producten aanbieden zoals routes of de verhuur van

boten, fietsen en dergelijke. Ook betalen deze ondernemers vaak (indirect) mee aan het onderhoud van de recreatieve gebieden. Deze ondernemers zijn onmisbaar in een goed recreatief-toeristisch aanbod. Ook al ligt hier niet direct een provinciale verantwoordelijkheid, toch is het raadzaam om in de visie Recreatie en Toerisme ook aandacht te besteden aan het belang van de ondernemers die mede kleur geven aan de recreatief-toeristische aantrekkelijkheid van Noord-Holland.

Steven Slabbers
Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit

25-06-2020